

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

www.nfunorge.org

E-post: post@nfunorge.org

Telefon: 22 39 60 50

Telefaks: 22 39 60 60

Bankgiro: 8200 01 93417

Org.nr: NO 943 260 672 mva

nfu

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

JUSTISDEPARTEMENTET	
27 MAR 2009	
SAKSNR:	200807883
AVDELING:	LOV/ES/HAT
BEK nr:	30
AVGJØR:	

Oslo 30.03.2009
240/10.12/IS

Høring – rapport "Etterkontroll av reglene om strafferettslig utilregnelighet, strafferettslige særreaksjoner for forvaring"

Viser til høringsnotat av 15. desember 2008.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) ønsker innledningsvis å understreke viktigheten av at det arbeides systematisk og grundig med problemstillinger knyttet til mennesker med utviklingshemning og straff. Justisdepartementet har den senere tiden vist at dette er problemstillinger som tas alvorlig. Dette viser ikke minst opprettelsen av en arbeidsgruppe som skal se på om det skal opprettes ressursavdelinger for innsatte med psykiske lidelser og store adferdsavvik i norske fengsel.

NFU vil likevel understreke viktigheten av at utviklingshemmede som møter politi og påtalemyndighet så tidlig som overhode mulig blir identifisert som utviklingshemmet slik at den enkelte kan få den oppfølging som er nødvendig. Dette krever en økt fokus på, og informasjon om gruppen utviklingshemmede blant de som foretar avhør, pågripelse etc. NFU anmoder Departementet om å ta tak i denne problemstillingen.

NFU har følgende kommentarer til rapporten samt Departementets høringsnotat.

Høringsnotatets punkt 3. "Utilregnelige psykisk utviklingshemmede lovbyggere – tvungen omsorg."

NFU stiller seg bak Departementets vurderinger hva gjelder endring av straffeprosessloven § 147 a. Det er en forutsetning for at vedkommende skal få tilfredsstillende oppfølging at de relevante faginstitusjoner gis melding på et så tidlig stadium som mulig.

Når det gjelder spørsmålet om sosialtjenesteloven kapittel 4A skal gjelde gjennomføring av tvungen omsorg stiller NFU seg bak utredningsgruppens vurdering. Dette er svært viktige spørsmål for hvordan tvungen omsorg skal gjennomføres. For de kommunene hvor det vil kunne være aktuelt med gjennomføring av tvungen omsorg i kommunene vil dette være et spørsmål av avgjørende betydning. Ved

gjennomføring av tvungen omsorg i kommunene uten at sosialtjenesteloven kapitel 4As regler skal gjelde vil en stå overfor en hverdag hvor en ikke kan kontrollere tvangsbruken. De som er blitt dømt til tvungen omsorg skal også tilbakeføres til ordinært kommunalt tjenesteapparat. Ved at det stilles forskjellige rettslige krav til tjenestetilbudets gjennomføring etter de forskjellige lovene vil dette vanskeliggjøre de spørsmål som kommer opp ved vurderingen om opphør av særreaksjonen. Det vil ofte være svært vanskelig for domstolen å ta stilling til gjentakelsesfare når de stedlige forutsetningene endres.

NFU mener Departementet ikke har tatt inn over seg disse problemstillingene, jf henvisningen til at dette er spørsmål av *"typisk etisk og verdimessig karakter"*.

Høringsnotatets punkt 4. "Utvidelse av virkeområdet for særreaksjoner for utilregnelige".

NFU stiller seg svært negativ til en utvidelse av virkeområdet for særreaksjoner etter straffeloven § 39a. Utviklingshemmede som begår forbrytelser av "plagsom art" bør gis et annet tilbud enn overføring til tvungen omsorg. Bakgrunnen for dette er at NFU er svært betenkt når det gjelder å ytterligere kriminalisere utviklingshemmede. De som vil bli omfattet av denne endringsbestemmelsen er personer som i utgangspunktet vil ha krav på tjenester fra kommunene etter sosialtjenesteloven § 4-2. Ved å kriminalisere disse vil en kunne skape situasjoner hvor kommunene velger å se bort fra sitt ansvar for å yte tjenester og heller kriminaliserer adferden. Dette fører til at kommunene slipper å tilrettelegge tjenester til vedkommende og dermed overfører utgifter etc. til staten.

Denne praksisen vil særlig gjøres gjeldende dersom Departementet ikke tar innover seg problemstillingene knyttet til bruk av sosialtjenesteloven ved gjennomføring av tvungen omsorg.

Høringsnotatets punkt 6. "Utilregnelige i varetekt".

NFU mener at det ikke bør legges opp til en samtykke løsning når det gjelder bruk av varetektssurrogat. Når det gjelder utviklingshemmede lovbrytere vil disse, uavhengig av om de er presumptivt utilregnelige etter straffeloven § 44 eller ikke, ville kunne ha krav på individuelt tilpassede tjenester fra hjemkommunen jf sosialtjenesteloven § 4-2. De fleste av disse lovovertrederne vil erfaringsmessig ikke ha fått sitt lovmessige tjenestetilbud fra kommunene. NFU mener at det dermed ikke skal legges opp til at disse kommunene skal få "fritak" får denne plikten ved at de kan velge om de skal tilby varetektssurrogat eller ei.

NFU mener derfor at en stryker andre punktum i straffeprosessloven § 188 annet ledd.

Når det gjelder reglene for bruk av tvang og makt under gjennomføringen viser NFU til sin vurdering av spørsmålet om videre utredning av om gjennomføring av tvungen omsorg skal være omfattet av sosialtjenesteloven kapitel 4A.

NFU merker seg at Departementet ikke har kommet med særskilte kommentarer til utredningsgruppens vurderinger knyttet til bruk av sakkyndige i saker om tvungen omsorg, rapportens punkt 7.1.3.

NFU vil påpeke at det er helt nødvendig å styrke kvaliteten på det rettspsykiatriske arbeidet overfor utviklingshemmede. Som utredningsgruppen påpeker i rapporten på side 180 tilsier erfaringene at det i stor utstrekning foregår en feil- og underdiagnostisering av utviklingshemmede som er dømt. Denne manglende kvaliteten når det gjelder rettspsykiatriske undersøkelser utgjør et rettssikkerhetsmessig problem som NFU forventer at Departementet tar tak i. NFU vil derfor anmode Departementet om å følge de anbefalinger utredningsgruppen gir under rapportens punkt 7.1.3.

Helene Holand
Forbundsleder

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær